

Fredagen den 12 maj

Kl. 09.00

*Rekrytering av
riksdagsstenografer*

§ 1 Justerades protokollet för den 3 innevarande månad.

§ 2 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1977/78:1969–1972 till finansutskottet

1977/78:1973 till arbetsmarknadsutskottet

1977/78:1974 och 1975 till finansutskottet

1977/78:1976 till socialutskottet

1977/78:1977 och 1978 till skatteutskottet

§ 3 Rekrytering av riksdagsstenografer

Föredrogs konstitutionsutskottets betänkande 1977/78:45 med anledning av i propositionen 1977/78:100 och förslaget 1977/78:16 framlagda förslag om vissa anslag för budgetåret 1978/79 under huvudtiteln Riksdagen och dess verk jämte motioner.

Förste vice talmannen TORSTEN BENGTON (c):

Herr talman! Riksdagens protokoll har alltid varit den pålitligaste och bästa källan för politisk upplysning och information. Tidningsreferaten är värdefulla, de kommer snabbt, men det är korta stycken utvalda på det sätt som tidningen själv tycker är lämpligt. Skall man verkligen få utförliga uppgifter måste man gå till riksdagens protokoll.

Det har inte alltid funnits snabbprotokoll. Det är ett antal år sedan de infördes, och därmed fick man ännu större tillgång till information. Man behövde nämligen inte vänta utan kunde redan dagen efter en debatt ta del av vad som hade sagts i riksdagen. Därför är snabbprotokollen den viktigaste källan för information.

Det har ofta anförts: Varför har vi egentligen stenografer i vår moderna tid? Kan vi inte i stället ha bandupptagningar? Jag tror inte att det finns någon möjlighet att gå den vägen. Genom kombinationen av stenografisk upptagning och bandupptagning som kollationeringsmöjlighet för stenograferna och den avancerade teknik som tillämpas i fortsättningen kan vi, som alla ledamöter känner väl till, få protokoll mycket snabbt.

Undersökningar visar att förutsättningen för att få fram snabbprotokollen är att man har stenografiska upptagningar. Det är naturligtvis, som var och en kan omvittna, ett mycket högt kvalificerat arbete som utförs av stenograferna. De s. k. diktatstenograferna på kontor och andra ställen har inte den kvalifikationen att de kan sättas in som riksdagsstenografer – steget är rätt stort från den graden av kunnskap till färdighet att komma upp i verkliga

Fredagen den
12 maj 1978

*Rekrytering av
riksdagsstenografer*

referathastigheter. För några år sedan infördes därför speciella stipendier för att uppmuntra diktatstenograferna att ta detta steg till riksdagsstenografer, och det har visat sig ge ett gott resultat.

Användandet av enbart bandupptagning skulle inte heller leda till någon arbetsbesparing eller förenkling på annat sätt. Det finns exempel från t. ex. Västberlins kommunfullmäktige, där man på grund av brist på stenografer gick över till utskrifter efter mekanisk upptagning av debatterna, vilket innebar att man fick tredubbla personalstyrkan.

Nu är det fråga om på vilken väg man skall kunna trygga rekryteringen av stenografer. Det har hittills gått, men på grund av en del förändrade förhållanden kommer det nu att bli mycket svårt att rekrytera stenografer, och det kan då också äventyra snabbprotokollen.

Jag har inte begärt ordet för att på något sätt anmärka på utskottets betänkande utan bara för att starkt understryka behovet av att detta sker så snabbt som möjligt, för det är angeläget att man omedelbart tar itu med frågan.

Utskottet betonar i sin skrivning vikten av att de av motionärerna framförda förslagen bör övervägas i den utredning rörande rekrytering och utbildning av stenografer som förvaltningsstyrelsen aviserat i sitt yttrande. I förvaltningsstyrelsens yttrande, som finns refererat i betänkandet, anförts att utbildningen borde kunna förläggas till universitet. Såsom redovisas i motionen har man i den franska nationalförsamlingen sedan mitten av 1960-talet, då det visade sig svårt att rekrytera kvalificerade stenografer, tillämpat den metoden att nationalförsamlingen vänder sig till universitetet i Paris och erbjuder de studerande kurser för utbildning till parlamentsstenografer. Såväl i motionen som i utskottsbetänkandet anförts att denna metod vore lämplig att tillämpa även hos oss.

Vad jag i sammanhanget är angelägen om att framhålla är att arbetet med detta bör ske snabbt och att förslagen verkligen bör komma till utförande. Att bara säga att det är lämpligt att utbildning sker vid universitet utan att någon tar initiativ till att få denna utbildning till stånd kan ju få till följd att vi står där utan tillräckligt många stenografer. Avsikten med mitt anförande var därför att betona angelägenheten av att förvaltningsstyrelsen utför detta arbete så snabbt som möjligt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

HILDING JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag vill gärna instämma i detta yrkande, och jag delar helt Torsten Bengtsons uppfattning att det snabbt bör göras något på detta område. Eftersom Torsten Bengtson nu tog till orda i denna fråga vill också jag ta tillfället i akt och understryka att vi från utskottets sida är angelägna om att snabbt säkerställa möjligheterna till rekrytering av kompetenta riksdagsstenografer.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 4 Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande

1977/78:46 med anledning av redogörelsen 1977/78:9 för riksdagens förvaltningsstyrelsens verksamhet under år 1977

Utskottets hemställan bifölls.

Nr 141

Fredagen den
12 maj 1978

Förskott på studiemedel

§ 5 Förskott på studiemedel

Föredrogs socialförsäkringsutskottets betänkande 1977/78:32 med anledning av propositionen 1977/78:109 om förskott på studiemedel m. m. jämte motioner.

I propositionen 1977/78:109 (utbildningsdepartementet) hade regeringen föreslagit riksdagen att

1. anta inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
2. bemyndiga regeringen att vid centrala studiestödsnämnden inrätta en ordinarie tjänst för överdirektör med beteckning p.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes bl. a. följande:

”Propositionen behandlar ett förslag som lagts fram av en arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet om införandet av ett förskottssystem i studiemedelssystemet. I propositionen föreslås att förskott skall kunna utgå till en studerande som efter sin ansökan väntat längre tid än fyra veckor på beslut om studiemedel.”

I detta sammanhang hade behandlats de med anledning av propositionen väckta motionerna

1977/78:1879 av Sven Aspling m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen beslutade

1. att ge regeringen som sin mening till känna vad i motionen anförts om återbetalningen av förskott på studiemedel m. m.,
2. att ge regeringen som sin mening till känna vad i motionen anförts om justering av förskottsbeloppet, samt

1977/78:1880 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk).

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle

1. avslå motionen 1977/78:1879, yrkandet 1,
2. avslå motionen 1977/78:1879, yrkandet 2,
3. avslå motionen 1977/78:1880,
4. anta det i propositionen 1977/78:109 framlagda förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),

Fredagen den
12 maj 1978

*Förskott på studie-
medel*

5. bemyndiga regeringen att vid centrala studiestödsnämnden inrätta en ordinarie tjänst för överdirektör med beteckningen p.

Reservation hade avgivits av Sven Aspling, Gillis Augustsson, Helge Karlsson, Doris Håvik, Ralf Lindström, Barbro Engman-Nordin och Lars-Åke Larsson (samtliga s) som beträffande återbetalningen av förskott på studiemedel ansett att utskottet under I bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1879, yrkandet I, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört om återbetalningen av förskott på studiemedel.

RALF LINDSTRÖM (s):

Herr talman! I propositionen 1977/78:109 föreslår regeringen bl. a. att förskott på studiemedel skall kunna utgå med 2 500 kr. fr. o. m. höstterminen 1978, om den sökande fått vänta längre tid än fyra veckor på beslut. Förslaget är föranlett av att centrala studiestödsnämnden fr. o. m. hösten 1977 införde nya rutiner för utbetalning av studiemedel.

Ändringen innebär att man nu betalar ut studiemedlen direkt från CSN genom ett ADB-baserat system utan bankinrättning som mellanled. Bankerna har tidigare välvilligt ställt upp med förskottsutbetalningar på studiemedel, när beslutsprocessen tagit lång tid, men de är numera mer ovilliga till förskottsutbetalningar.

Från socialdemokratiskt håll förväntar vi oss att arbetet med att utveckla ADB-systemet snabbt skall leda till att det föreslagna systemet med förskott på studiemedel skall bli en kortvarig företeelse. Men när man nu ändå bestämt sig för ett förskottssystem, borde det ha varit naturligt att utforma det i överensstämmelse med den allmänna uppbyggnaden av det nuvarande, väl fungerande studiemedelssystemet. Den borgerliga regeringen och utskottsmajoriteten har emellertid i oförklarligt nit hittat på ett nytt återbetalningssystem för denna lilla grupp studerande, uppskattningsvis några hundra varje år. Mot bakgrund av de borgerliga partiernas propaganda i valrörelsen och i regeringsförklaringen om aktiv kamp mot byråkratin är förslaget ännu mer oförklarligt. Har möjligen byråkratiutredningen brist på projekt?

Vi socialdemokrater har därför i en motion föreslagit att det belopp som kommer att utgå i form av förskott skall kunna justeras med hänsyn till inträffade pridförändringar enbart efter regeringsbeslut. Av propositionen framgår det inte att så skall kunna ske automatiskt.

Utskottet har nu enhälligt anslutit sig till denna uppfattning, även om de borgerliga ledamöterna av formalistiska skäl inte vill skriva till regeringen i frågan. Trots att utskottet inte gjort något tillkännagivande utgår jag från att man i vederbörande departement läser vad utskottet skrivit och tar det ad notam.

Jag går sedan över till den fråga där utskottet inte blev enigt och där det också finns en socialdemokratisk reservation. Förskott skall alltså kunna utgå till de studerande som inte fått sina studiemedel fyra veckor efter det att ansökan lämnats in. Den sökande skall också ha påbörjat utbildning där

studiemedel kan utgå och skall vid utbetalningstillfället fortfarande följa undervisningen.

I de allra flesta fall kommer den som erhållit förskott sedermera att beviljas studiemedel. Dessa förskott kommer senare att räknas av på studiemedelen.

De fall som är av betydelse i dagens debatt är de där ansökan om studiemedel avslås. Tidigare erfarenheter ger vid handen att ca 5 % avslås.

Regeringen och utskottsmajoriteten föreslår nu att man för den lilla grupp som tagit ut förskott och sedan får avslag på ansökan skapar ett nytt studiefinansieringssystem med alldeles speciella återbetalningsregler. Felaktigt erhållna förskott skall enligt förslaget återbetalas genast, men anstånd skall kunna medges. Detta innebär ett upprättande av individuella återbetalningsplaner. Ränta skall utgå med en helt egen räntesats, men i vissa fall skall räntebefrielse kunna beviljas.

För centrala studiestödsnämnden kommer detta att skapa problem med nya låneregler, nya återbetalningsregler och olika slags befrielser efter individuella undersökningar och avgöranden.

I den socialdemokratiska reservationen föreslår vi i likhet med den av utbildningsdepartementet tillsatta arbetsgruppen, som utarbetat det förslag som ligger till grund för propositionen, att återbetalning av förskotten skall göras i enlighet med redan existerande och väl fungerande regler i studiemedelssystemet. Vad det nu gäller är att inte ytterligare krångla till det redan krångliga studiemedelssystemet och att inte ställa till ekonomiska problem för studerande som i god tro sökt studiemedel, erhållit förskott och sedermera fått avslag på ansökningen. Med stor säkerhet har många av dem som får avslag på ansökan om studiemedel tidigare erhållit studiemedel. De är därför redan inne i systemet. Många kommer förmodligen att senare erhålla studiemedel. I alla dessa fall vore det naturligt att ha samma återbetalningsregler även för förskotten.

På det här viset undviker man under studietiden krav på återbetalning, vilket i många fall säkerligen avgör om den studerande kan fortsätta studierna eller om han måste avsluta dem. På grund av att alla återbetalningsmedel enligt vårt förslag samlas på ett ställe vinner man klara administrativa fördelar.

Den borgerliga majoriteten i utskottet åberopar som stöd för uppslutningen kring propositionen att vårt förslag skulle kunna leda till att många som inte är berättigade till studiemedel medvetet skulle ansöka om studiemedel för att sedermera, om inte avslag kommit inom fyra veckor, kunna ta ut förskott. Motivet bakom dessa tänkta, utstuderade tankar hos de studerande skulle vara att de vid ett tillfälle får låna 2 500 kr. med förmånliga återbetalningsregler.

Kan det verkligen vara möjligt att den borgerliga regeringen och utskottsmajoriteten har så dåligt förtroende för den studerande ungdomen?

Vilka är det då som de borgerliga misstror? Det är två grupper som kan tänkas. För det första den grupp som bedriver studier i kombination med

Nr 141

Fredagen den
12 maj 1978

Förskott på studiemedel

förvärvsarbete. Det är en växande grupp. Genom att dessa personer har förvärvsinkomst behöver de egentligen inte ta samhällets studiesociala förmåner i anspråk och får i många fall avslag, om de söker studiemedel. Prövningarna av denna grups ansökningar är i nästan alla fall så enkel, att det inte behöver ta fyra veckor till beslut, vilket innebär att förskottsutbetalning aldrig blir aktuell.

Den andra huvudgruppen är de studerande som har så klena studieresultat att de själva inser att studiemedel inte kommer att beviljas. I den mån de ändå lämnar in ansökningar torde prövningen av dem inte heller behöva ta fyra veckor i nämnvärt antal fall.

Det borgerliga förslaget ger uttryck för en besynnerlig misstro mot den studerande ungdomen. Återbetalningsreglerna kommer att onödigt utöka byråkratin, och påpekas bör också att ingen remissinstans har förordat det förslag till återbetalningsregler som regeringen och utskottsmajoriteten för fram.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Jag vill sedan ställa två konkreta frågor till utskottets talesman.

I propositionen har departementschefen inte gjort något försök att motivera varför han förordar det aktuella återbetalningssystemet. Utskottsmajoriteten försöker sig på en motivering, nämligen att de fördelaktiga återbetalningsreglerna i studiemedelssystemet skulle kunna uppmuntra till en mängd onödiga studiemedelsansökningar.

Finns det verkligen inte någon annan motivering i bakgrunden? Kan man verkligen på så helt överifierade misstankar om fusk bygga upp ett helt nytt system med en helt ny byråkrati?

Vad sedan gäller byråkratifrågan vill jag peka på att centern och även de andra borgerliga partierna under den senaste valrörelsen förde en hetskampanj mot byråkratin i statsförvaltningen. Efter regeringstillträdet tillsatte den nya regeringen en byråkratiutredning som dock enligt uppgift sammanträder mycket sporadiskt och som leds av socialförsäkringsutskottsledamoten Christina Rogestam. I den fråga vi nu diskuterar föreligger förslag till två olika system, av vilka det av utskottsmajoriteten förordade klart innebär betydligt utökad byråkrati.

Är det på den här vägen regeringen vill förändra byråkratin i statsförvaltningen?

BRITTA BERGSTRÖM (fp):

Herr talman! Ralf Lindström har gett en rätt ingående beskrivning av det system för förskottsbetalning av studiemedel som utbildningsministern föreslår i förevarande proposition. Bakgrunden till detta är att man hösten 1977 var tvungen att införa ett provisoriskt förskottssystem för att kunna göra det möjligt att betala ut medel till studerande under höstterminen, eftersom det hade visat sig att det tog längre tid än beräknat att få fram beslut om studiemedel.

Utbildningsminister Jan-Erik Wikström har i årets budgetproposition tagit upp denna fråga. Han säger där att det nya datorbaserade systemet för

behandling av ansökningar om studiemedel bör kunna utnyttjas i full utsträckning, dvs. vara fullt utbyggt, fr. o. m. hösten 1978.

Men han menar också att det ändå kan tänkas att behandlingstiderna i enstaka fall kan bli långa och medföra alltför långa väntetider. Utbildningsministern lovade därför i budgetpropositionen att återkomma med förslag om möjligheter till förskottsutbetalningar i de fall där väntetiderna skulle överstiga fyra veckor. Det är den propositionen som vi behandlar nu.

Jag behöver inte gå ytterligare in på detaljerna i förslaget. Jag skall bara ta upp de frågor som berörs i den socialdemokratiska motion som har väckts med anledning av propositionen. Det har också lämnats en motion av Rolf Hagel och Alf Lövenborg, men eftersom det hittills inte har framställts något yrkande i anledning av den motionen, tänkte jag inte här anföra något om den.

Den första fråga som tas upp i den socialdemokratiska motionen 1879, med Sven Aspling som första namn, gäller förskottsbeloppet. Socialdemokraterna föreslår, som Ralf Lindström påpekade, att regeringen skall ha rättighet att justera förskottsbeloppet med hänsyn till prisförändringar. Det belopp som nu föreslås i propositionen, 2 500 kr., beräknas kunna täcka en månads behov för studier och litet extra utgifter som studenterna har i början av en termin. Socialdemokraterna föreslår att regeringen skall kunna ändra det beloppet med hänsyn till prisförändringar utan att behöva gå till riksdagen.

Ralf Lindström gör ett relativt stort nummer av att utskottet menar att denna möjlighet ingår i propositionsförslaget och att utskottet därför inte anser sig behöva göra ett tillkännagivande i detta sammanhang. Det är faktiskt så att möjligheten finns i budgetförslaget. Läser man den nya lagparagraf som föreslås i propositionen, måste man inse att så är fallet. Jag skall därför läsa upp den föreslagna texten i 9 kap. 4 § studiestödslagen. Den lyder:

”På studiemedel enligt 4 kap. kan förskott utgå enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av centrala studiestödsnämnden.”

Det står alltså ”enligt föreskrifter som meddelas av regeringen”, och däri ingår givetvis att man kan förändra det belopp som skall utbetalas. Det kan ske förhållandevis automatiskt, även om socialdemokraterna inte vill inse att så är fallet. De har faktiskt tagit upp en onödig fråga i motionen.

Det andra ändringsförslag som socialdemokraterna lagt fram rör det förfarande som föreslås om förskott har utgått men studiemedel sedan inte beviljas i motsvarande grad. Där föreslår departementschefen att förskott som felaktigt uppburits skall förfalla till omedelbar återbetalning men med förmånligare ränta än för andra återkrav. Han föreslår också att anstånd med återbetalning bör kunna beviljas liksom befrielse från ränta.

Socialdemokraterna menar att förskott som mottagits i god tro skall kunna omvandlas till återbetalningspliktigt studiemedel. I det fallet skulle det dock kunna uppstå stora svårigheter att bedöma i vilka fall det verkligen rör sig om god tro resp. i vilka fall det rör sig om andra förhållanden. Utskottet pekar här på de risker som föreligger när det gäller att upprätta ett sådant system, bl. a.

Nr 141

Fredagen den
12 maj 1978

Förskott på studiemedel

*Förskott på studie-
medel*

riskan för att många kanske skulle söka studiemedel utan att egentligen ha någon avsikt att gå vidare med studierna och utan att förvänta sig att få studiemedel, vilket skulle kunna leda till onödigt belastning på studiemedels-systemet.

Ralf Lindström menar att vårt ställningstagande innebär att vi från regeringspartiernas sida skulle misstro vissa grupper i samhället. Han nämnde då bl. a. sådana som visat klena studieresultat och som därför kanske inte automatiskt kunde få studiemedel igen. Men här är det ju inte fråga om att misstro några speciella grupper!

Jag tycker också att det är litet inkonsekvent av Ralf Lindström att han, samtidigt som han tar upp denna sak, säger att det för de grupper som han har nämnt inte behöver krävas flera veckors prövning för att komma underfund med huruvida de är berättigade till studiemedlen eller inte. Om prövningen kan göras på kortare tid än fyra veckor blir det ju över huvud taget inte aktuellt att betala ut något förskott, och då är det alltså inte fråga om att misstro eller inte misstro.

När det gäller frågan, om detta är ett helt nytt system för utbetalning av studiemedel och ett helt nytt återbetalningssystem samt av vilken anledning departementschefen har valt denna väg, vill jag säga att man kanske har litet svårt att nu bedöma vilket system som kommer att fungera på det allra bästa sättet i det här nya sammanhanget och vilket system som så att säga kommer att medföra mindre resp. ökad byråkrati. Det förefaller vara ett ganska rimligt system, om man så snabbt som möjligt kan fastställa vilka medel som förfaller till återbetalning och hur mycket vederbörande då förhållandevis snabbt måste betala tillbaka – i den mån alltså som studiemedel inte beviljas senare och förskottet kan avräknas mot dessa studiemedel.

Som jag sagt är det viktigt att få ett system som fungerar effektivt och snabbt, så att prövningarna kan företas omedelbart och vederbörande vet vad de har att rätta sig efter.

Rörande reglerna för den speciella räntan som Ralf Lindström också var inne på, när han krävde att reglerna i det här systemet inte skall behöva följa de andra reglerna för återkrav, vill jag säga att jag tycker att dessa är litet oklart uttryckta såväl i propositionen som i den socialdemokratiska motionen, men såvitt jag kan finna innebär propositionsförslaget att räntan på de medel som kommer att återkrävas blir förmånligare enligt propositionens förslag än enligt förslaget i den socialdemokratiska motionen.

Herr talman! Jag har ingen anledning att förlänga diskussionen omkring detta, utan jag ber härmed att få yrka bifall till utskottets hemställan.

RALF LINDSTRÖM (s):

Herr talman! I fråga om regeringens rätt att förändra beloppet är vi överens. Jag skall inte ta upp kammarens tid med att debattera de frågorna.

Britta Bergström säger att det är oklart vilket av förslagen – det i propositionen eller i vår motion och reservation – som är fördelaktigast rättemässigt. Det är väl verkligen att läsa oklart. Här säger majoriteten att om vårt förslag skulle gå igenom skulle det uppamma till för många ansökningar

om studiemedel och uppamma till fusk, bara för att det förslaget innebär förmånligare återbetalningsregler och förmånligare ränta. Det måste vara helt klart att det för de studerande är betydligt förmånligare att gå in i studiemedelssystemet och få de återbetalningsreglerna.

Att det i de allra flesta fall jag refererade tidigare – alltså för dem som både jobbar och studerar, och som säkerligen oftast får sin ansökan avslagen – kommer att ta kortare tid än fyra veckor att behandla ansökningarna är vi ju överens om. Därför har jag inte gått in på detta. Jag vill säga det här som en motivering till att det kommer att bli så få fall som vållar problem – vi har uppskattat det till mellan 200 och 300 fall per år – att man verkligen förundrar sig över att utskottsmajoriteten och regeringen vill göra ett helt nytt byråkratiskt system för återbetalning av förskott på studiemedel och att man misstänker denna lilla grupp för att vilja fuska.

Jag tror inte att det kommer att bli några svårigheter att bedöma förhållandena och göra utredningar. I alla de fall felaktigt utbetalda förskott förekommit måste man göra en undersökning om det föreligger uppenbart oskick, alltså att man uppenbart försökt lura till sig detta. Är det så säger också propositionen att man inte får den förmånliga räntan, utan då får man nästan bestraffning. Den undersökningen måste alltså göras i alla fall.

Det är helt oförklarligt att man går ifrån arbetsgruppens förslag och alla remissinstansers åsikter och överväger ett helt nytt system.

BRITTA BERGSTRÖM (fp):

Herr talman! Det gäller att kunna skilja på vad det är vi diskuterar. Det ena fallet gäller hur hög räntan skall vara på de medel som skall återkrävas, det andra fallet gäller frågan om huvudreglerna för hur återbetalningen skall ske och i vilken mån huvudreglerna kan medverka till vad man skulle kunna kalla okynnesansökningar om studiemedel. Sådana skulle kanske kunna förekomma om man vet att det inte blir några egentliga sanktioner och att man kan få förhållandevis lång tid på sig för att återbetala förskotten, även om det visat sig att man över huvud taget inte skulle ha beviljats studiemedel. I detta avseende menar jag att propositionen har en mera realistisk syn än den som kommer till uttryck i den socialdemokratiska motionen, där man talar om att när det gäller dem som fått sådana här förskott så att säga i god tro skall förskotten inte återkrävas direkt utan omvandlas till återbetalningspliktiga studiemedel. Det förefaller ganska märkligt att man skulle omvandla förskotten till återbetalningspliktiga studiemedel, om personen i fråga över huvud taget inte är berättigad till studiemedel.

När det gäller räntan, så kommer den sannolikt inte att ha någon större betydelse för om systemet utnyttjas på ett inte avsett vis. Det här är en fråga om hur pass hårt de skall belastas som på ett felaktigt sätt har utnyttjat det nya systemet för förskott.

Herr talman! Jag yrkar på nytt bifall till utskottets hemställan.

*Förskott på studie-
medel*

Fredagen den
12 maj 1978

*Förskott på studie-
medel*

RALF LINDSTRÖM (s):

Herr talman! Det här blir mer och mer förvirrande. Fröken Bergström säger att man är rädd för okynnesansökningar. Man är rädd för att de studerande på grund av att de får en längre återbetalningstid av okynne skall ansöka om förskott på studiemedel, eller att de av okynne skall ansöka om studiemedel över huvud taget för att sedermera kunna få ut förskott, om det eventuellt skulle ta så lång tid som fyra veckor innan beslut fattas om deras rätt till studiemedel. Det är alltså en lång rad av "om" som de studerande måste räkna med för att klara det här okynnet mot staten. Jag tycker inte att utskottsmajoriteten har en realistisk syn, Britta Bergström.

Jag tycker att Britta Bergström klamrar sig fast vid en skillnad i räntetyp. Vi kan inte helt avgöra vilket system som ger den förmånligaste räntan, men till 95 % vågar jag svära på att studiemedelsystemets ränta, som är begränsad till 3,2 %, är den absolut förmånligaste. Att försöka prata bort det är att försöka klamra sig fast vid en ytterst liten bit för att motivera ett förslag som är helt oralistiskt.

Jag har inte fått någon ny motivering – Britta Bergström talar bara om detta med okynnesansökningar. Kan det verkligen vara allt man bygger upp ett helt nytt system på?

BRITTA BERGSTRÖM (fp):

Herr talman! Detta börjar mer och mer likna en strid om ord. Ralf Lindström påstår att det förslag som socialdemokraterna förordar till 95 % skulle vara förmånligare än propositionens förslag – han är t. o. m. beredd att svära på det. Jag skall erkänna att jag inte är så tvärsäker, och jag är inte beredd att svära på någotdera av förslagen. Men jag vill på nytt påpeka att det här förslaget innebär ett helt nytt sätt att se till att de som studerar skall ha medel tillgängliga när terminen börjar. De skall inte behöva vänta till långt in på terminen för att få sina studiemedel. Det är det väsentliga i propositionen.

Sedan kan man naturligtvis göra påpekanden om att det här systemet i vissa detaljer skulle medföra en högre grad av byråkratisering än ett annat förslag, men det är faktiskt något som inte rimligen kan bedömas i dagens situation. Jag kan knappast finna att vi har anledning att föra den här diskussionen längre i fråga om detaljerna när det gäller vilket system som är det mest förmånliga för dem som verkligen har avsikter att studera och som också är berättigade till studiemedel. Det är ju dem den här propositionen inriktar sig på.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Sven Aspling m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Ralf Lindström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 32 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Sven Aspling m. fl.

Nr 141

Fredagen den
12 maj 1978

*Ersättning för vård
av anhörig*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Ralf Lindström begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 156
Nej - 142
Avstår - 1

Mom. 2-5

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 6 Ersättning för vård av anhörig

Föredros socialförsäkringsutskottets betänkande 1977/78:33 med anledning av motioner om ersättning för vård av anhörig m. m.

LILLY BERGANDER (s):

Herr talman! I motionen 1977/78:290 begär Anita Gradin och jag en utredning om möjligheter till ersättning från försäkringskassan för ett visst antal dagar per år för att man utan förlust av inkomst skall stanna hemma för att vårda en nära anhörig eller, som vi skriver i vår motion, "annan person, som man är känslomässigt starkt knuten till".

Vi vet väl alla hur svårt det kan vara att i akuta situationer snabbt få samhällets resurser att fungera i olika sammanhang. Då bör det som vi ser det vara till gagn för alla parter att en anhörig ges möjlighet att vara hemma för att ta ansvar både vad det gäller omvårdnaden och se till att tillsynen ordnas på ett tillfredsställande sätt.

Vad utskottet anför om den övergripande utredning som bedrivs om hemsjukvården är inte relevant i detta fall. Vi pläderar i vår motion inte för att man skall lösa sjukvårdens problem genom att kvinnorna ånyo skall ställa upp för att vårda anhöriga hemma och avstå från ett eget yrkesarbete.

Jag är väl medveten om att det inte lönar sig att ställa något yrkande mot ett enigt utskott. Men jag förutskickar att vi återkommer med denna motion vid ett lämpligt tillfälle.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

Fredagen den
12 maj 1978

*Ersättning från
sjukförsäkringen
för psykoterapi*

§ 7 Ersättning från sjukförsäkringen för psykoterapi

Föredrogs socialförsäkringsutskottets betänkande 1977/78:34 med anledning av motion om ersättning från sjukförsäkringen för psykoterapi.

MAIT MODIGH (c):

Herr talman! Det är en oerhört viktig fråga som Margareta Andrén tar upp i motionen 539 och som berörs i tidigare motioner från vårt håll, bl. a. av Karin Andersson. Jag vill här bara komma med några synpunkter med utgångspunkt i min erfarenhet av att vara psykolog och psykoterapeut.

Som de flesta känner till är det i dag svårt för behövande att snabbt få hjälp i form av psykoterapi – köerna är långa. Klart otillfredsställande känns det också att en människa skall vara beroende av goda inkomster för att få psykoterapeutisk hjälp. Det känns inte heller bra att hjälpsökande skall betala helt olika belopp för samma sorts behandling, beroende på vilken yrkeskategori man råkar komma till. Jag tänker då t. ex. på en psykoterapeut som har läkarutbildning till grund och en som har psykologutbildning till grund, men som har samma långa och resurskrävande specialistutbildning.

Om man i dag går till en privatpraktiserande läkare för psykoterapeutisk hjälp får man ersättning från försäkringskassan, men hos en privatpraktiserande psykolog får man det inte, trots samma adekvata utbildning.

Det är skönt att legitimationsfrågan relativt snabbt tycks få sin lösning. Tidigare har den drivits av vårt fackförbund, Psykologförbundet. Det känns riktigt att staten övertar ansvaret.

En legitimerad psykolog skall utföra viss psykologisk behandling – kristerapi och rådgivning etc. En psykolog och också en socionom kan då jämföras med t. ex. en medicine licentiat som har rätt att utöva yrket. Men därtill kommer de specialiseringsmöjligheter som i dag finns, samma för såväl läkare som psykolog och socionom, som ger vederbörande möjligheter att utföra en psykologisk behandling under mer kvalificerade former.

Herr talman! Jag har inget yrkande, men jag har velat uttrycka min glädje över att ersättning från sjukförsäkringen för psykoterapi tydligen snart kommer att få en mer enhetlig utformning.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8 Föredrogs

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1977/78:35 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden till riksmötet 1978/79

Socialutskottets betänkanden

1977/78:37 med anledning av propositionen 1977/78:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 såvitt avser

socialdepartementets verksamhetsområde

1977/78:38 med anledning av propositionen 1977/78:118 om avtal om lokaler i Linköping för statens rättskemiska laboratorium, m. m.

1977/78:39 om uppskov med behandlingen av vissa ärenden till riksmötet 1978/79

Näringsutskottets betänkande

1977/78:61 med anledning av propositionen 1977/78:100 i viss del och propositionen 1977/78:131 om stöd till små vattenkraftverk, m. m. jämte motion

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

§ 9 På hemställan av talmannen beslöt kammaren kl. 09.53 att ajournera sina förhandlingar till kl. 15.00, då de till dagens bordläggning anmälda utskottsbetänkandena väntades föreligga.

§ 10 Förhandlingarna återupptogs kl. 15.00 under ledning av andre vice talmannen.

§ 11 Anmäldes och bordlades

Motion

1977/78:1979 av *Inga Lantz m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:177 om viss ändring i sjukvårdslagen (1962:242) och överenskommelser om karolinska sjukhuset, m. m.

§ 12 Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1977/78:47 med anledning av propositionen 1977/78:170 med förslag om fristående länsdomstolar jämte motioner

Finansutskottets betänkanden

1977/78:27 angående verkställd granskning av riksbankens förvaltning år 1977 samt förslag om disposition av riksbankens vinst jämte motioner

1977/78:28 med anledning av fullmäktiges i riksbanken förslag 1977/78:15 till ändring i lagen (1934:437) för Sveriges riksbank

1977/78:36 med anledning av i propositionen 1977/78:100 och i förslag 1977/78:19 framlagda förslag om anslag för budgetåret 1978/79 till riksgäldskontoret

1977/78:38 med anledning av propositionen 1977/78:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 såvitt avser avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster jämte motion

1977/78:39 med anledning av i propositionen 1977/78:100 gjord framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1978/79

Nr 141

Freddagen den
12 maj 1978

1977/78:41 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden
1977/78:42 med anledning av i propositionen 1977/78:100 framlagt förslag till
stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1978/79

Justitiekammarens betänkanden

1977/78:38 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden
1977/78:39 med anledning av propositionen 1977/78:156 med förslag till
passlag jämte motion

Lagutskottets betänkanden

1977/78:29 med anledning av motion om förutsättningarna för likvidation av
aktiebolag
1977/78:31 med anledning av motion om bilägares betalningsansvar vid s. k.
tomtmarksparkering

Socialutskottets betänkanden

1977/78:32 med anledning av motioner om befolkningsutvecklingen
1977/78:33 med anledning av motioner om barn- och ungdomsvård
1977/78:34 med anledning av motioner om semesterlagstiftningen
1977/78:40 beträffande propositionen 1977/78:134 med anledning av beslut
fattade av internationella arbetskonferensen år 1977 vid dess sextiotredje
sammanträde

Kulturutskottets betänkanden

1977/78:25 med anledning av propositionen 1977/78:171 om 1979 års
verksamhetsbudget för det nordiska kultursamarbetet m. m. jämte
motion
1977/78:26 med anledning av propositionen 1977/78:125 med förslag om
tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 såvitt gäller
kulturändamål och internationellt-kulturellt samarbete

Trafikutskottets betänkande

1977/78:18 med anledning av motioner angående den statliga trafikpolitiken,
m. m.

Jordbruksutskottets betänkanden

1977/78:28 med anledning av propositionen 1977/78:141 om kompetensprov
för jägare jämte motioner
1977/78:29 med anledning av motion om åtgärder för att öka sysselsättningen
inom skogsbruket
1977/78:30 med anledning av propositionen 1977/78:143 om godkännande
av överenskommelse mellan Sverige och Sovjetunionen om ömsesidiga
relationer på fiskets område och protokoll om vissa gränsfrågor
1977/78:31 med anledning av propositionen 1977/78:147 om godkännande
av överenskommelse mellan Sverige och Tyska demokratiska republiken
om fiske

1977/78:32 med anledning av propositionen 1977/78:149 om godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Polen om fiske
1977/78:33 med förslag om uppskov med behandlingen av vissa till utskottet hänvisade ärenden

Nr 141

Fredagen den
12 maj 1978

*Meddelande om
fråga*

Näringsutskottets betänkanden

1977/78:59 om uppskov med behandlingen av vissa ärenden

1977/78:60 med anledning av dels propositionen 1977/78:100 i vad avser anslag till bergsstaten och statens gruvegendom, dels motioner om gruvindustrin m. m.

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

1977/78:23 med anledning av propositionen 1977/78:100 såvitt gäller Regional utveckling jämte motioner

1977/78:34 med anledning av propositionen 1977/78:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1977/78, såvitt propositionen hänvisats till arbetsmarknadsutskottet

1977/78:35 med anledning av propositionen 1977/78:172 om regionalpolitiskt stöd till företag inom gruvindustrin m. m.

1977/78:42 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden

§ 13 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 12 maj

1977/78:465 av *Lennart Bladh* (s) till statsrådet *Britt Mogård* om vissa fackliga förhandlingar på skolområdet:

På skolområdet pågår sedan lång tid förhandlingar bl. a. om lärarnas arbetstid. Dessutom förhandlar man om ett arbetsskyldighetsavtal för lärarna och ett medbestämmandeavtal på skolsektorn. Alla dessa förhandlingar har betydelse för genomförandet av SIA-reformen.

Mot bakgrund av detta vill jag till statsrådet *Britt Mogård* ställa följande frågor:

1. I vilket läge befinner sig förhandlingarna om arbetstidsavtal, arbetsskyldighetsavtal resp. medbestämmandeavtal på skolområdet?

2. Vilken bedömning gör regeringen av effekterna på SIA-reformen, om avtal inte kan slutas i dessa frågor i god tid före nästa läsårs början?

§ 14 Kammarerna åtskildes kl. 15.01.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert